

ЛОВНО - ТУРИСТИЧКА ВАЛОРИЗАЦИЈА ГРЛИЦА И ПРЕПЕЛИЦА У ВОЈВОДИНИ

VALORISATION OF TURTLEDOVES AND QUAILS IN VOJVODINA'S HUNTING – TOURISM

Др Зоран А. Ристић*

РЕЗИМЕ: на основу прикупљених статистичких показатеља о одстрелу грлица и препелица у Војводини за период од 1979. до 2000. године (укупан одстрел, укупан одстрел у ловном туризму и укупан одстрел преко Ловотурса), може се извести закључак да је грлица била најзначајнија дивљач за развој ловног туризма. Средином осамдесетих година прошлог века тај примат је постепено прешао на препелицу, док је одстрел грлица драстично опао.

Због ових чињеница (а на основу процена бројности у Европи, неким европским земљама и код нас) нема ни говора да је одстрелом угрожен њихов опстанак јер се ловило свега 2 до 5% у односу на бројно стање у августу и септембру (када су ове птице, приликом сеобе, у већем броју биле присутне у ловиштима Војводине).

Кључне речи: одстрел, проценат одстрела, ловни туризам, грлица, препелица,

ABSTRACT: based on the gathered statistic indicators regarding the bagging of turtle-doves and quails in Vojvodina for the period from 1979. to 2000. (total number of bags, total number of bags in hunting tourism and number of bags through Lovoturs), we come to the conclusion that the doves were the most important quarry for development of hunting tourism. Until a certain point (the middle 80 s) when the majority of hunting was steadily focusing on quails the hunt for turtledoves was drastically dropping.

Because of these facts (based on the assessment of quantity in our and other European countries) we can say with certainty that these species were not in danger because the number of hunted animals was just 2 to 5% of the total number hunted in august and september, when these birds migrated, in large numbers, to hunting grounds of Vojvodina.

Key words: bagging, bag percentage, hunting tourism, turtle-dove, quails

* Универзитет у Новом Саду, Природно-математички факултет, Департман за географију, туризам и хотелијерство, Трг Доситеја Обрадовића 3, Нови Сад

УВОД

Данас ловно - туристичке организације које се баве довођењем страних ловаца туриста у ловишта Војводине и Србије морају много више да раде на пропаганди нашег ловства. Са друге стране ловачке организације морају много више да раде на узгоју дивљачи у ловиштима, а самим тим и на повећању фондова свих врста дивљачи. Мора се имати у виду да је за долазак ловаца туриста у наша ловишта основни мотив довољан број дивљачи у ловиштима. Због тога је у наредном периоду основни задатак свих узгајивача – корисника ловишта да се у много већој мери, него до сада, баве повећањем фондова дивљачи код свих оних врста дивљачи које су интересантне за стране и домаће ловце туристе.

ЗАШТИЋЕНА ПРИРОДА И ЛОВ НА ПЕРНАТУ ДИВЉАЧ

Укупно богатство птица у фауни Србије износи 360 врсте (редовних, нередовних и потенцијално присутних), а редовно присутне су 333 врсте. У Војводини има 320 врста, од чега се гнезди 188 врста, а ако се гледа без водених птица, 131 врста (В. Васић, 1995.). Број врста које у Србији проводе репродуктивни период је 260 или 72%, а у зимском периоду буде око 220 врста. Пошто чак 274 врсте птица, које настајују ловишта Србије спадају у природне реткости, ловци имају велику одговорност да поштујући законске одредбе, чувају угрожене и ретке врсте. Посебна пажња се мора усмерити на распознавање трајно заштићених ловних врста и поштовање прописаних ловних сезона. Ловачка удружења морају исправно да воде акције редукције предатора дивљачи и при томе никако не смеју угрожавати трајно заштићене врсте.

Главни правци у очувању и управљању диверзитетом птица у фауни Србије и Војводине пре свега су усмерени ка идентификацији приоритетних активности - пројеката, усаглашавању методе прикупљања и обраде података, развоју централних база података, промоцији одрживог коришћења диверзитета (ловни туризам итд.), примени светских конвенција за очување птица и природе, подстицању међународне сарадње итд. Посебан акценат се мора ставити на ретке, угрожене и дисперзне врсте, као и на највреднија међународна станишта птица у Србији (ИБА подручја), којих има укупно 35 на површини од 7.670 км².

ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА

Циљ истраживања је да се на основу прикупљених доступних података о укупном одстрелу грлица и препелица, али и одстрелу у ловном туризму у Војводини сумирају подаци на једном месту, изврши анализа, утврде чињенице и на основу тога извуку поуке и препоруке за рад у наредном периоду. Поред ових података прикупљени су подаци о процени бројности ове две врсте дивљачи у неким земљама Европе и код нас. Такође, циљ оваквих истраживања је да се на основу анализе података о бројном стању и одстрелу из претходног периода отклоне све недоумице и уочене слабости и у наредном периоду предложи најбоља решења како за очување ове популације обезбеђењем станишних и прехрамбених услова (забране преоравања пашњака и

сличних станишта за препелицу ради репродукције, остављањем стрњишта до краја септембра и друге мере, а код грлица подизањем вишегодишњих ремиза на местима миграторних кретања, садњом на тим местима сунцокрета и мањом употребом пестицида).

МАТЕРИЈАЛ И МЕТОД РАДА

Материјал за ову тему прикупљан је из Статистичког завода Србије, Ловачког савеза Србије и Војводине (ловна евиденција), Дугорочног програма развоја ловства у Србији (2001 - 2010.) и Војводине од 2000. до 2010. године, Дугорочног програма развоја ловства у Војводини усвојеног 1984. године, Зборника радова о ловству Ловачког савеза Југославије (1994, 1995. и 1996. године), и Зборника радова «Зеца и јаребица у савременим агроекосистемима» Ловачког савеза Војводине 1997. године и статистичких података добијених од Ловотурс-а. Коришћени су и важећи ценовници за иностране ловце туристе, које сваке године пред почетак нове ловно-туристичке сезоне за ловачке организације, а на основу овлашћења добијених Законом о ловству, доноси Ловачки савез Србије и Војводине за своје чланице (Ловачка удружења). Прикупљени су статистички подаци о укупном одстрелу у Војводини за грлице и препелице које су ловљене у ловиштима Војводине за период од 1979. до 2000. године. Поред тога коришћени су подаци о бројном стању и одстрелу дивљачи у ловиштима у Србији из Дугорочног програма развоја ловства у Србији од 2001 - 2010. године.

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Препелица (*Coturnix coturnix*): бројност европске популације, (без Русије), износи 640 до 880.000 парова. Насељава, равномерно, целу Србију од долина до пашњака на висоравнима планина, између 1.000 и 1.800 м (Златибор, Пештер, Стара планина, Шар планина, Проклетије, итд.). Најчешће је у пределима са бујним пашњацима и ливадама, али гнезди и по рубовима пољопривредних земљишта. Бројност у Србији, у репродуктивном периоду, још увек је недовољно истражена, а оквирно се процењује на 20 до 30 хиљада парова (Пузовић С. 2001). Преовладавајући тренд популације у Европи је благо опадање, а званично је уврштена у рањиве врсте. Наше ловачке организације даће за заштиту препелице знатан допринос ако буду упорне у акцији редукације бројности предатора - сврака, врана, лисица, мачака, али и очувању природних станишта, смањењу коришћења штетних пестицида и спречавању коришћења вабилица у лову, као и забрани паљења стрњишта. Садашња ловна сезона на препелице у Србији (1. август - 30. септембар) је релативно добро одређена. Иако су препелице ретке у Србији током новембра и децембра, ипак је добро што је ограничен лов у тим месецима. План одрживог годишњег ловног коришћења не би требало да прелази 40.000 - 60.000 јединки, наравно у лововима без коришћења вабилица.

У неким земљама њен статус је стабилан у другим има благог пораста, док је код неких забележен пад бројности. Сматра се да су главни разлози опадања бројности у Европи преоравање пашњака, ливада и стрњишта (односно уништавање њеног станишта), коришћењем штетних пестицида и лов од стране несавесних ловаца помоћу

вабилица - овакав вид лова је забрањен на основу Закона о ловству (Ристић З. и Пузовић С., 2001).

Распрострањена је готово у целој Европи, осим на Исланду, Скандинавији, северу Финске и северу Русије, а њена процењена популација у Европи износи 6,5 милиона јединки (Пузовић С., 2002.).

Земља са убедљиво значајном бројношћу је Шпанија (око 370.000 парова) и донекле Француска (око 100.000 парова), док све остале земље далеко заостају.

У Србији стање популације ове врсте није довољно истражено, али постоје процене орнитолога да има око 12.000 парова, од чега у Војводини преко 5.000 парова.

Ако се зна да женка снесе у просеку петнаестак јаја и да се на тај начин излеже око 150.000 младих препелица онда нема, или не би требало толико да се непотребно диже тензија и да се тражи из нама непознатих разлога од „заштитара“ да се лов ове веома атрактивне птице забрани. Из напред изнетих података се види да се лови занемарљив проценат, те ако се на овај број дода и број препелица које код нас долећу у августу (много више од наше популације), онда је проценат одстрела мањи од 10% .

Грлица (*Streptopelia turtur*): европска популација (без Русије) броји 2- 2,4 милиона парова. У целој Србији је редовна гнездарица, а највећу бројност има у сувљим, мозаичним пределима, у долинама и побрђу (Делиблатска пешчара, Суботичко-Хоргошка пешчара, Рамски и Градиштански песак, Кладово-Мала, Врбица, долина Топлице, долина Велике Мораве, Врање-Бујановац-Прешево, Метохија, Мачва, побрђе Фрушке горе, итд.). Бројност у Србији је тешко проценити, а она оквирно износи 50-100.000 гнездећих парова. Грлица је у Србији селица и пролазница. Најбројнија је од почетка августа до средине септембра. У више од 50% земаља Европе приметан је пад популације који траје већ деценијама, а главни разлози због чега је доспела на међународне листе угрожених врста су промене у гнездилишним и зимским стаништима, употреба хемијских препарата у пољопривреди и шумарству, прекомерни лов и узнемиравање, недостатак места за одмор и исхрану, у дуготрајним сеобама. Постојећа ловна сезона на грлицу у Србији је од 1. августа до 30. септембра, али треба размислити шта са њом радити у будућности. Вероватно ће у наредној деценији ова врста бити трајно заштићена у већини европских земаља, па ће лов бити ограничен и у Србији. За сада се препоручује смањење ловног притиска, посебно на местима значајних селидбених окупљања. Пошто се грлице у Србији готово и не могу видети у новембру-децембру, можда формално завршетак лова на ову врсту и одговара садашњем 30. септембру. План одрживог годишњег ловног коришћења треба да остане приближно у постојећим оквирима.

Грлица је распрострањена готово у целој Европи, осим на Исланду, Ирској, Шведској, северу Данске, Скандинавији и северу Русије. Животни простор су јој листопадне и мешовите шуме, шикаре и шибљаци, паркови са грмљем, вртови, поља са густим живицама, а избегава насеља. Храни се семењем, инсектима, пужевицама итд. Грлица је птица селица. Зиму проводи у топлијим пределима јужно од Средоземног мора. У наше крајеве стиже крајем марта и у априлу. Одређени број птица се задржава на гнезђењу, док остале продужавају пут даље на север. Грлица је поново у прелету изнад наших крајева у августу-септембру и тада је веома бројна.

У Русији има преко 1.000.000 парова. Земље са убедљиво највећом бројношћу, после Русије, као и за препелице су Шпанија (око 900.000 парова) и Француска (око 300.000 парова).

Код нас је у задњих неколико година занемарљив лов и не прелази цифру од 10.000 птица. Због ове чињенице нема разлога да се забрани одстрел ове дивљачи који је дао велики допринос развоју ловства, а тиме и ловног туризма. Посебно је одстрел грлице био евидентиран у периоду од краја седамдесетих до краја осамдесетих година прошлог века, што је посебно и истакнуто у овом раду.

Покретање иницијативе од стране Друштва за заштиту и проучавање птица Војводине да се препелице и грлице заштите трајним ловостајем у Србији и ставе на листу природних реткости је утемељно више на претпоставкама, а мање на чињеницама. Ово поткрепљујемо подацима о одстрелу ове две врсте дивљачи у тзв. афери „Балканске птице“ у којој је проценат одстрела у односу на процењену европску популацију код препелице био свега 0,62% или 40.226 јединки, а код грлице је још драстичнија ситуација јер је тај проценат износио свега 0,015% или 4.836 јединки (Пузовић С., 2002.).

Овакви предлози наносе огромну штету ловству, а највише ловном туризму, а утемељени су само на претпоставкама. Због свега напред изнетог, у овом раду се желело да се изнесу конкретни подаци и да се дементују тврдње заштитара да је лов, односно ловни туризам драстично десетковао фонд ове две врсте дивљачи.

Реално гледајући, одстрел од свега 5 или 6.000 грлица, колико се одстрељује код нас ова дивљач годишње, не угрожава њен опстанак, а још мање ову популацију у Европи.

Највећи одстрел грлица забележен је за период од краја седамдесетих година прошлог века па до краја осамдесетих година, а након овог периода њихов одстрел је био занемарљив (прилог **Табела 1.**). Разлога за овакву ситуацију има много, а једна од тих је много тежа организација оваквог лова, као и гаранција „сигурног„ одстрела страним ловацима туристима, него, организација и гаранција одстрела код других врста пернате дивљачи, затим немогућност изношења меса ове дивљачи ван наших граница и сл. Наше ветеринарско уверење се не признаје у земљама европске уније, али свакако и неразумевање овог сегмента ловства од стране како појединих биолога (орнитолога) и појединих невладиних организација, као и сталне „претње забране лова„ миграторних птица, негативна пропаганда ловног туризма на ове две врсте пернате дивљачи у медијима и др.

Слика 1. Грлица - *Streptopelia turtur*

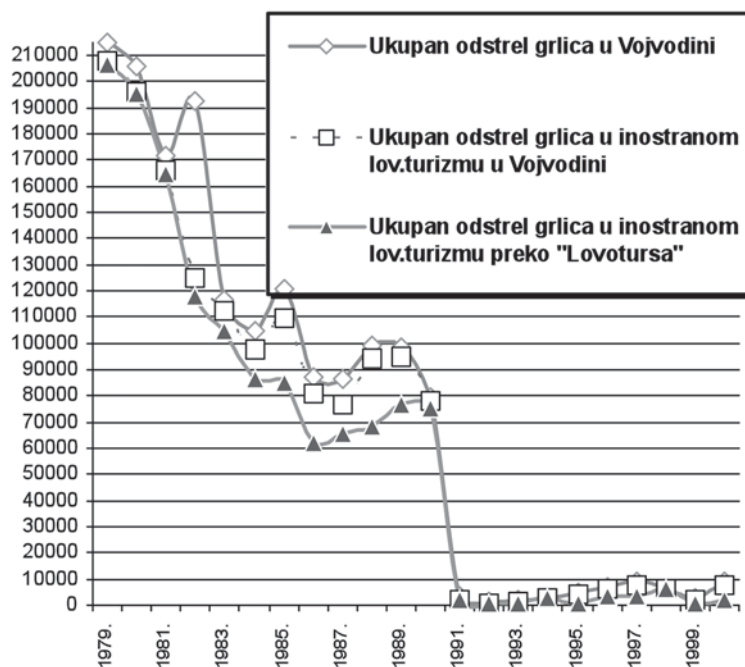
Табела 1. Упоредни показатељи укупног излова грлица у Војводини, укупног одстрела иностраном Ловном туризму Војводине и преко „Ловотурса“ за посматрани период од 1979. до 2000. године

Table 1. Comparative indicator of the total number of bagged turtle-doves in Vojvodina, total number of bagged by the foreigners and the number of turtle-doves bagged by hunters through "Lovotur" for the period from 1979. to the year 2000.

Година одстрела	Укупан одстрел грлица у Војводини	Укупан одстрел грлица у иностраном лов.туризму у Војводини	Укупан одстрел грлица у иностраном лов.туризму преко „Ловотурса“
1979.	214.987	208.061	206.352
1980.	205.855	196.460	195.472
1981.	171.637	166.423	165.049
1982.	192.412	125.253	117.781
1983.	116.681	112.475	104.630
1984.	104.834	97.705	86.489
1985.	120.873	97.641	85.152
1986.	87.252	72.760	62.273
1987.	86.763	83.310	65.502
1988.	99.219	93.389	76.732
1989.	98.566	88.345	68.516
1990.	79.370	78.212	75.300
1991.	3.208	2.084	2.058
1992.	1.186	485	473
1993.	2.279	1.297	460
1994.	2.970	2.937	2.934
1995.	4.741	3.958	988
1996.	6.974	6.290	3.614
1997.	8.738	7.795	3.642
1998.	6.606	6.606	6.539
1999.	2.739	1.950	1.002
2000.	9.110	7.859	1.923
		1.461.295	

Одстрел грлица у ловном туризму је започео крајем седамдесетих година (Табела 1) да би врхунац одстрела доживеле крајем осамдесетих. Након овог периода евидентан је био минималан одстрел до 1994. године након чега поново долази до повећања интересовања за ловом ове птице од 1995. године до данашњих дана, али са много мањим интересовањем него што је то раније било.

Из Табеле 1. да се закључити да је одстрел грлица у ловном туризму био значајан до 1990. године, иако је он у односу на 1979. годину за 2,66 пута мањи. Након 1990. године овај одстрел у ловном туризму је занемарљив и кретао се у минималној бројности (минималном одстрелу) са свега 485 грлица 1992. године до максималног одстрела 2000. године од 7.859 птица, што је за 9,95 пута мање у односу на 1990. годину или про-

Графикон 1. Упоредни показатељи укупног одстрела грлице у Војводини, укупног одстрела у ино-ловном туризму и преко "Ловотурса"

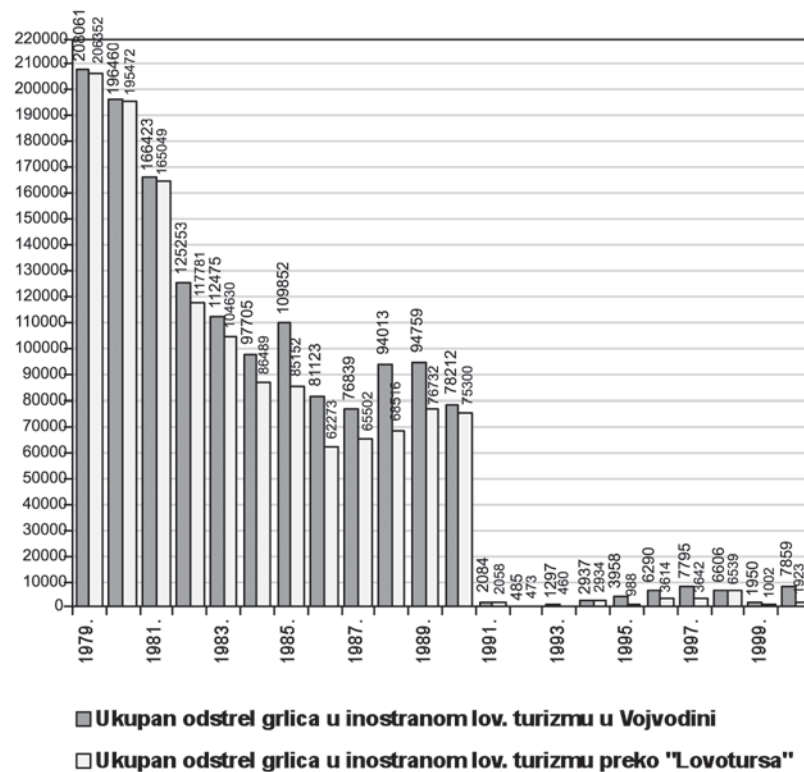
Graph 1. Comparative indicator of the total number of bagged turtle-doves in Vojvodina, total number of bagged by the foreigners and the number of turtle-doves bagged by hunters through "Lovotursa"

центуално то износи 10,05%. Ако овај одстрел упоредимо (2000. год. од 7.859 птица) са одстрелом из 1979. године од 208.061 грлицом то износи смањење за скоро 27 пута (тачније 26,47 пута) или процентуално то износи свега 3,78%. За посматрани период на годишњем нивоу се одстреливало просечно 66.422 грлице, што је у односу на одстрел из 1979. године свега 31,92%. Поред напред изнетих чињеница смањење одстрела треба тражити у чињеници што се сунцокрет данас сеје на упола мањој површини него примера ради крајем седамдесетих година прошлог века, затим смањеном интересовању страних ловаца туриста за њеним одстрелом и др.

За посматрани период од 1979. до 2000. године, односно за 22 године, у Војводини је укупно одстрељено 1.627.000 грлица, што просечно годишње износи 73.954,55 грлица са највећим одстрелом 1979. године од 214.987 грлица и најмањим одстрелом 1992. године од свега 1.186 грлица.

Најинтензивнији излов грлица у ловном туризму, у односу на посматрани период од 1979. до 2000. године у Војводини, био је период од 1979. до 1990. године. У овом периоду укупно је одстрељено 1.578.449 грлица или просечно годишње 131.537,41 грлица. У другом периоду од 1991. до 2000. године, у Војводини је укупно одстрељено 48.551 грлица или просечно годишње 4.855,10 грлица. Овај просек је пад за више од 27 пута (27,09) у односу на претходни период.

У иностраном ловном туризму у Војводини је за посматрани период од 1979. до 2000. године укупно одстрељено 1.482.616 грлица или просечно годишње 67.391,64 гр-

Дијаграм 1. Упоредни показатељи укупног одстрела грлица у ино-ловном туризму у Војводини и преко "Ловотурса"

Diagram 1. Comparative indicator of the total number of bagged turtle-doves by the foreigners and the number of turtle-doves bagged by hunters through "Lovotursa"

лица. Најинтензивнији излов грлица у односу на посматрани период у Војводини забележен је од 1979. до 1990. године, када је укупно одстрељено 1.441.175 грлица, што просечно годишње износи 120.097,91 грлица. У овом периоду највећи одстрел забележен је 1979. године од 208.061 грлице и најмањи 1987. године од 76.839 грлица. У другом периоду, од 1991. до 2000. године укупан одстрел у Војводини био је 41.441 грлица или просечно годишње 4.144,10 грлица. Овај просек одстрела грлица у иностраном ловном туризму у Војводини је за скоро 29 пута (28,98) мањи него у претходном посматраном периоду.

Преко "Ловотурса" у ловном туризму за посматрани период од 1979. до 2000. године укупно је одстрељено 1.332.881 грлица или просечно годишње 60.585,50 грлица, што износи 89,90% укупног одстрела у иностраном ловном туризму Војводине. Код одстрела грлица у иностраном ловном туризму издвајају се два периода и то први од 1979-1990. године, када је укупно одстрељено 1.309.248 грлица или просечно годишње 109.104 грлице и други, од 1991. до 2000. године када је укупно одстрељено 23.633 грлице или просечно годишње 2.363,30 грлица.

За посматрани период од 1979. до 2000. године (прилог Табела 2.), односно за 22 године, у Војводини је укупно одстрељено 496.706 препелица или просечно годишње

Табела 2. Упоредни показатељи укупног излова препелице у Војводини, укупног одстрела у ловном туризму и преко „Ловотурса“ за период од 1979. до 2000. године

Table 2. Comparative indicator of the total number of bagged quails in Vojvodina, total number of bagged by the foreigners and the number of quails bagged by hunters through "Lovoturs" for the period from 1979. to the year 2000.

Година одстрела	Укупан одстрел препелица у Војводини	Укупан одстрел препелица у иностраном лов.туризму	Укупан одстрел препелица у иностраном лов.туризму преко „Ловотурса“
1979.	6.932	5.546	5.308
1980.	5.305	4.269	4.125
1981.	7.218	5.836	5.774
1982.	6.042	5.821	5.799
1983.	10.767	9.900	9.542
1984.	10.559	9.415	9.298
1985.	12.369	12.356	11.476
1986.	19.066	17.014	14.585
1987.	33.075	31.707	26.132
1988.	39.714	34.459	27.157
1989.	62.425	59.999	43.922
1990.	47.852	44.939	35.013
1991.	4.299	3.382	1.637
1992.	4.165	3.189	2.319
1993.	2.837	1.758	859
1994.	5.208	4.845	3.504
1995.	19.368	17.012	2.394
1996.	42.472	41.148	8.810
1997.	51.334	47.874	8.880
1998.	52.255	47.952	6.214
1999.	17.930	14.697	574
2000.	35.514	32.126	3.796
		455.246	

22.577,55 препелица. Највећи одстрел у односу на посматрани период забележен је 1989. године, 62.425 препелица и најмањи 1993. године 2.837 препелица.

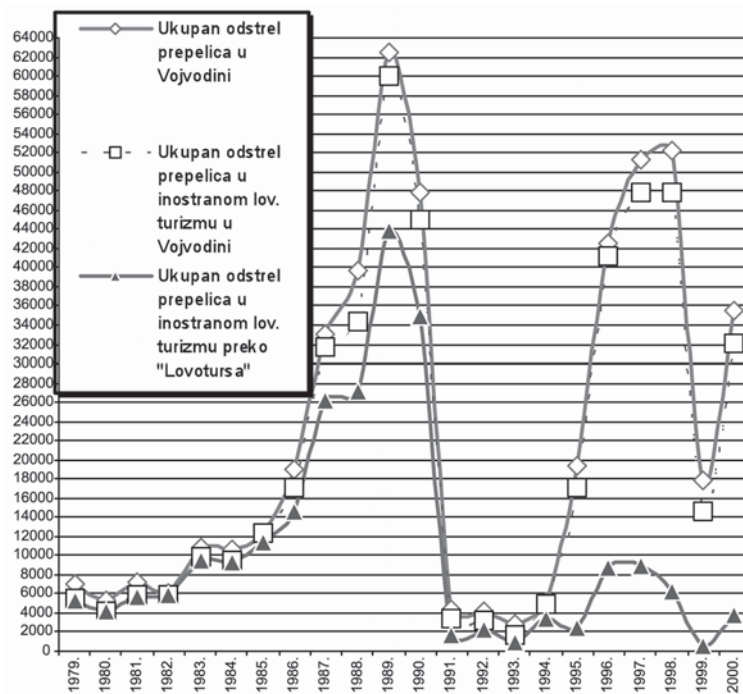
У иностраном ловном туризму за посматрани период од 1979. до 2000. године укупно је одстређено 455.244 препелица или просечно годишње 20.692,91. На основу података о одстрелу у иностраном ловном туризму евидентно је повећање одстрела у односу на посматрани период од 1979. године па све до 1989. године, када је забележен и навећи одстрел у иностраном ловном туризму, 59.999 препелица. Најмањи одстрел је био 1993. године са свега 1.758 одстређених препелица. За период од 1979. до 1990. године одстређено је 241.261 препелица у иностраном ловном туризму на нивоу Војводине. Од 1991. године са мањим и већим осцилацијама евидентно је повећање од-

Слика 2. Препелица - *Coturnix coturnix*

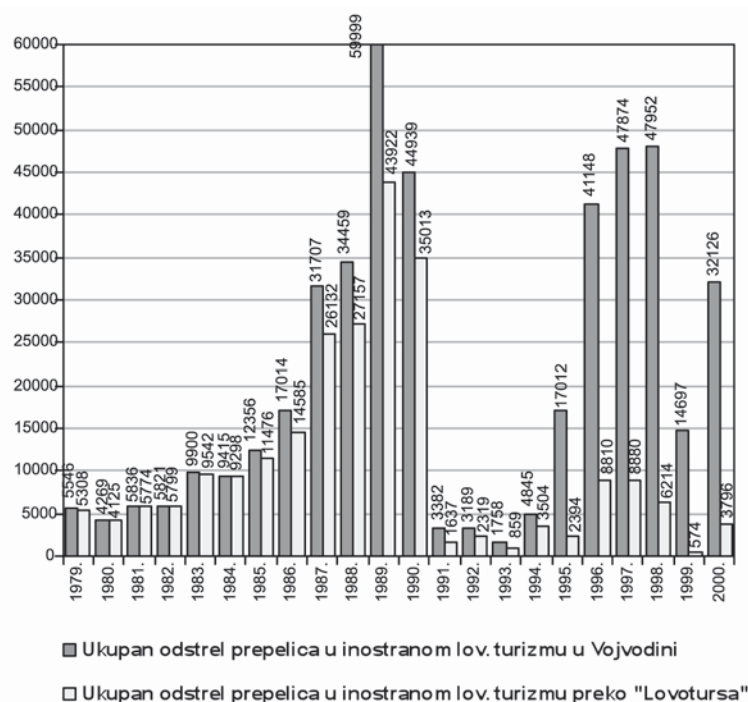
стрела код ове врсте пернате дивљачи, што код других врста није био случај (фазан, ја-ребица, грлица и др.).

Просечан проценат одстрега препелица у односу на укупан одстрел у Војводини, за посматрани период износио је 91,65%. Из овог податка се да закључити да су за од-

Графикон 2. Упоредни показатељи укупног одстрега препелица у Војводини, укупног одстрега у ино-ловном туризму и преко »Ловотурса«

Graph 2. Comparative indicator of the total number of bagged quails in Vojvodina, total number of bagged quails by the foreigners and the number of turtle-doves bagged by hunters through "Lovotursa"

Дијаграм 2. Упоредни показатељи укупног одстрела препелица у ино-ловном туризму у Војводини и преко »Ловотурса«

Diagram 2. Comparative indicator of the total number of bagged quails by the foreigners and the number of quails bagged by the hunters through "Lovotursa"

стрел препелица у највећој мери заинтересовани страни ловци туристи, док су наши ловци незаинтересовани за одстрелом ове веома атрактивне пољске коке.

Преко "Ловотурса" за посматрани период одстрељено је укупно 237.118 препелица или просечно годишње 10.778,09 препелица. За период од 1979. до 1990. године укупно је одстрељено преко "Ловотурса" 198.131 препелица, што просечно годишње износи 16.510,92 комада. У односу на посматрани период највећи одстрел преко "Ловотурса" забележен је 1989. године од 43.922 препелице и најмањи 1990. године, свега 574 препелице. У другом периоду, од 1991. до 2000. године, укупно је одстрељено 38.987 препелица, што просечно годишње износи 3.898,70. За време овог периода одстрел је за више од 4 пута био мањи (4,24) него у првом периоду. Процент одстрела препелица преко "Ловотурса", у односу на укупан одстрел у Војводини у иностраном ловном туризму, износио је 52,09%, а од укупног одстрела препелица у Војводини овај проценат је 47,74%.

На основу статистичких података датих у табели 2 изводи се закључак да одстрел у ловном туризму никада није био већи од 60.000 препелица да у односу на посматрани период од 22 године 10 година је одстрел био мањи од 10.000 птица, да одстрел изнад 10 и 20.000 птица је евидентиран 4 године, између 30 и 40.000 птица 3 године и да се свега 5 година ловило више од 40.000 птица где је само једне године забележен највећи одстрел од 59.999 птица (1989. године). За 22 године забележен је укупно

пан одстрел од 455.244 птица што просечно годишње износи свега 20.693 препелица. На основу ових података евидентирано је да се ловило плански на основу зацртаних одстрелних квота у ловним основама и плановима газдовања и да није долазило до масовног излова ове веома значајне птице за ловни туризам. С обзиром да је у августу већи број ових птица долазило код нас у прелету, ловци су били ти који су им обезбеђивали стрњишта где су се препелице задржавале, храниле (један мањи део се одстреливао), а већи део је настављао добро ухродан пут за крајње одредиште.

5. ЛОВНА СЕЗОНА

Код нас се препелица лови од 1. августа до 30. септембра, у Француској се лови од 1. августа до 30. децембра; у Шпанији од 10. августа до 20. септембра; у Португалу од 10. септембра до 30. новембра; у Шпанији од 20. септембра до 31. децембра, у Грчкој од 10. августа до 28. фебруара, а у Румунији се лове од 15. августа до 30. новембра.

Наша препорука је да се ловне сезона усклади као у Шпанији (10. септембра до 20. септембра). Примера ради одстрел у ловној 1998/99 години у Француској је износио 341.130 ових птица.

Наше одстрелне квоте су одређене ловним основама за свако ловиште и исте не прелазе за Војводину 40.000 птица.

На предлог ловних стручњака преко Ловачког савеза Србије и Војводине ловна сезона је скрећена са 15. јула на 1. август и са 31. децембра на 30. септембар. Доказе да су наши ловци и заштитари, поред других доказа лежи и у овој чињеници.

Ловна сезона на грлице код нас је од 1. августа до 30. септембра; у Аустрији 1. августа до 28. фебруара; у Француској 1. септембра до 20. фебруара; у Шпанији 10. августа до 31. јануара; у Португалу од 10. августа до 20. септембра; у Италији од 1. септембра до 31. јануара; у Грчкој од 10. септембра до 28. фебруара и у Румунији од 1. августа до 31. марта.

Препорука је да се наша сезона лова усклади као у Португалу а то је 10. августа до 20. септембра.

ЗАКЉУЧАК

На основу свега, предлог је да се за грлице и препелице сваке године кроз израду планских докумената (ловне основе и годишњег плана газдовања) одреде одстрелне квоте на основу њихове процењене бројности код нас (Гаровников Б. 2004). Планска документа за ове две миграторне врсте за цело подручје Војводине и Србије радити реално и на тај начин планирати реалне одстрелне квоте.

Ради задржавања већег броја грлица и препелица у пролеће при сеоби ловци треба да им обезбеде квалитетне станишне услове како би се што већи број задржао у нашим ловиштима. Да би се задржале грлице и препелице на нашим стаништима потребно је да се сеју оне културе које ће им обезбедити храну, заштиту и заклон. Ово се може остварити најприје у сарадњи са пољопривредним комбинатима и са пољопривредницима на терену - ловишту.

У склопу основних циљева, значајан сегмент рада у наредном периоду треба да буде усмерен ка дефинисању следећих значајних популационих, еколошких и ловних питања:

1. Истраживање завичајне популације и трендова;
2. Инвентаризација значајних станишта (уз класификацију, одређивање просторног распореда и површине, значаја и продуктивности за наведене врсте, тренутног ловног коришћења, фактора који их угрожавају, неопходних мера надзора и заштите);
3. Истраживање пролећне-јесење сеобе и зимовања (утврђивање састава и бројности пернате ловне дивљачи на сваком значајнијем станишту, по сезонама);
4. Истраживање величине ловног притиска (познатог, стварног, потенцијалног, могућег-оптималног);
5. Израда програма управљања и одрживог ловног коришћења.

Нееластичност туристичке понуде у ловном туризму се огледа у томе, тако што је инострани ловни туризам специфична грана туризма, чија је главна специфичност што је за стварање мотива у овој врсти туризма, потребна дивљач као предмет лова.

Дивљач, (перната и длакава) у овом случају перната, представља природни ресурс и државно добро које је само делимично обновљив ресурс. С обзиром да се дивљач при реализацији ловног туризма масовно одстрелује, тиме је и ловно туристичка понуда и асортиман лимитиран бројношћу дивљачи. Због ове чињенице неопходно је да ловно туристичка понуда буде базирана на реалним плановима одстрела, макроегеографским (по регионима или за целу покрајину) и микрогеографским (по реверима или ловиштима).

ЛИТЕРАТУРА

1. *Гаровников Б. (1990.): „Олово из ауспуха“* Ловачки магазин „Траг“ бр.1 стр.51, Нови Сад,
2. *Гаровников Б. (2004.): „Птице гости и луталице“,* Лов.магазин „Траг“ бр.30, стр.40, 43. Нови Сад,
3. *Гаровников Б. (2004.): „Путеви сеобе“,* Лов.магазин „Траг“ бр.31, стр.29, Нови Сад,
4. *Група аутора (2000.):* Дугорочни програм развоја ловства Војводине, 2000-2010. године, ЛСВ, Нови Сад,
5. *Група аутора (2001.):* Дугорочни програм развоја ловства Србије од 2001-2010. године, ЛСВ, Београд,
6. *Јаковац М, Мркишић З, Јанички З. (1991.):* Будућност препелице у нашим ловиштима и могућност вештачког узгоја, Зборник радова, IV симпозијум „Дивљач и природа“, Бриони (стр.167-171),
7. *Микушка Ј. и Тимарац З. (1991.):* Препелице (*Coturnix coturnix L.*) „Минијатурна пољска кока“, Лов.магазин „Траг“, бр.4. стр.18-20, Нови Сад
8. *Пузовић С. (2002.):* Афера балканске птице, Лов.магазин „Траг“, бр.31, стр.6-9, Нови Сад,
9. *Пузовић С. и Грубач Б. (1998.):* Међународно значајна станишта у Србији, Гласник „Сisоnia“, бр.7, стр.14-18, Друштво за заштиту и проучавање птица Војводине, Нови Сад,

10. *Ристић З. (1995.):* Монографија „Ловотурса 1955-1995“, Четири деценије у служби ловства, Нови Сад,
11. *Ристић З. (1995.):* Закасна сеоба препелице, Лов.магазин „Траг“, бр.16, Нови Сад,
12. *Ристић З. (2004):* Перната дивљач као део ловно-туристичке понуде Војводине, докторска дисертација, Природно - математички факултет Нови Сад,
13. *Стевановић В, Васић В (1995.):* „Биодиверзитет Југославије са прегледом врста од међународног значаја“, Београд,
14. *Томић П, Ромелић Ј, Кицошев С, Лазић Л. (2002):* Научно популарна монографија Војводине, Универзитет у Новом Саду, Природноматематички факултет, Нови Сад.